

Mestalla, el gran escenari del cap i casal

El camp del Mestalla, al juny del 1925 durant la celebració del seu primer partit internacional de futbol. S'enfrontaren les seleccions de l'estat espanyol i d'Itàlia.

El camp del València CF celebra el 20 de maig el seu setanta-cinquè aniversari. El Mestalla no és solament el símbol d'un club, és també l'emblema d'una ciutat que ha crescut al ritme que s'omplien les seues grades, l'escenari per excel·lència de tota una societat.

Els estadis de futbol han esdevingut amb el temps els símbols de ciment dels clubs als quals pertanyen, autèntics cementeris esportius durant la majoria de dies de la setmana i escenari de les passions futbolístiques durant els noranta minuts que dura un partit. Tots els equips importants del món tenen en el seu estadi un referent per a la seua afecció. Fins i tot, molt sovint, se sap més de l'estadi d'una ciutat que de la ciutat mateixa. El Camp Nou, el Santiago Bernabeu, San Siro, Old Trafford, la Bombonera, Maracanã... són autèntics monuments a l'esport de la pilota i escenaris d'importants esdeveniments

socials o culturals que no necessiten de més presentació. Al País Valencià, dir Mestalla és dir València CF i repassar tot d'una la memòria d'una societat.

Els inicis. El futbol va créixer a les primeres dècades del segle XX, tant des del punt de vista esportiu com social, tan ràpidament que els improvisats camps de futbol de terra es quedaren xicotets de seguida. El 1919, el mateix any en què la família Segarra fundava la seua fàbrica de calcer a la Vall d'Uixó, a la ciutat de València va nàixer el València Foot-ball Club format per un grup d'amics que anaven a prendre l'aperitiu a un

bar de l'actual Plaça del País Valencià, el Torino, ja desaparegut. Aquesta colla d'amics va començar a jugar en un camp ple de cudols situat al barri d'Algirós, pel qual pagaven cent pessetes mensuals. Tot i l'elevat preu del lloguer del camp, cada vegada més gent pasava per taquilla el dia de partit, i el club aviat va tenir prou diners per comprar un terreny propi. L'alt índex salarial de les comarques de València va afavorir l'afluència de públic al camp, que era tan important –fins 8.000 persones van assistir a una eliminatòria de Copa del Rei contra l'Sporting de Gijón–, que ben aviat els dirigents del València FC

es van plantejar la necessitat de disposar d'un camp més gran. València no feia més que seguir una pauta general a l'estat espanyol. Tots els equips importants de futbol de l'estat havien començat als anys vint la construcció dels que serien els seus estadis emblemàtics, com el FC Barcelona a les Corts, el Reial Madrid a Chamartín, o l'Athletic de Bilbao a San Mamés. Al mes de gener de 1923, el president del València FC, Ramón Leonarte, va comprar al baró de Bellver uns terrenys prop del camp d'Algirós per unes 300.000 pessetes. La ciutat de València durant els anys vint era plena de projectes urbanístics que pretenien enllaçar les seues barriades disperses amb la resta de la ciutat mitjançant les zones d'influència urbana. Precisament els voltants del camí d'Algirós, on s'ubicaria el Mestalla, es trobaven dins d'un d'aquests plans. Aquesta zona sense urbanitzar seria durant molts anys la punta de llança del creixement urbà de la ciutat de València. El nou enclavament esportiu del club estava al costat de la séquia de Mestalla, la més important de l'horta de la ciutat de València, i de l'estació Central d'Aragó, que facilitava el des-

plaçament dels afeccionats que vivien a l'horta nord. A més, ràpidament es va començar a construir prop del recinte esportiu un petit barri de xalets, fets, entre d'altres, per la cooperativa de treballadors de les Arts Gràfiques. El primer partit disputat al Mestalla, dirigit per un entrenador txecoslovac, Anton Fibver, i disputat per jugadors la majoria no professionals, el va jugar l'equip local contra el Llevant i el va guanyar per un gol a zero el 20 de maig de 1920.

L'àrbitre del partit va ser, curiosament, el fundador i primer president del València FC, Octavi August Milengo.

El Mestalla s'estrena internacional. A principis dels anys vint, la societat valenciana es trobava sota els efectes de la Primera Guerra Mundial. Mentre la indústria siderúrgica del Port de Sagunt aconseguia el 1923 fer els primers lingots d'acer als seus forns, l'equip escocès, Dundee, tenia, el

L'estadi del Mestalla, en l'actualitat. En les darreres reformes s'hi han afegit dues noves grades.

ARXIU / ESQUERRA VALENCIANA

Imatge inèdita de la Lliga Mediterrània jugada al Mestalla durant la guerra civil. Al camp, una representació protocol·lària de les seleccions valenciana i catalana poc abans de jugar.

ARXIU / VICENTE MORENO

El davant argentí Mario Alberto Kempes va marcar tota una època a l'estadi valencià. Molts aficionats recorden encara els seus gols.

30 de maig d'aquell any, el privilegi de ser el primer equip estranger que va jugar al Mestalla. Setmanes després el València s'enfrontava per primer vegada a un equip català, el CD Europa. Tots dos partits, tant el que va jugar amb el Dundee com el que disputà amb el CD Europa, els va perdre el València FC. La ràpida cursa tecnològica també va arribar a l'estadi valencià i així l'any 1929 es va instal·lar la megafonia al camp i automàticament la banda de música que amenitzava els descansos va ser acomiadada.

Una guerra amb futbol. Els anys trenta van portar la inestabilitat social i política a un país cada vegada més convuls que acabà enfrontant-se en una guerra civil. Amb tot els obusos no van aturar ni el futbol i menys encara la importància simbòlica de l'estadi valencià. Fins i tot ja abans de la guerra, el 26 de maig de 1935, el mateix Manuel Azaña, president de la República, utilitzà el Mestalla com a escenari per a fer un encès míting polític en què va denunciar els abusos de la dreta davant de més de 20 mil valencians.

Ja començada la guerra civil és també al Mestalla on es va disputar l'anomenada Lliga Mediterrània (vegeu EL TEMPS, núm. 723) entre els equips catalans i valencians. D'altra banda, el club va ser confiscat pels sindicats. El camp del Mestalla es va convertir en un magatzem de vehicles de tota me-

na i les grades de fusta van ser arrencades per fer-les servir com a combustible durant l'hivern. Totes les instal·lacions d'aigua, llum i megafonia van desaparèixer.

'Cuarenta años de paz', quaranta anys de futbol. Després de la victòria de les tropes del general sedició Francisco Franco en la guerra civil, a la ciutat de València tornà a renàixer el futbol, ara en mans d'un règim dictatorial obsessionat per la propaganda.

Durant els anys quaranta, l'estadi valencià va ser l'escenari de la millor dècada futbolística de l'equip, que van aconseguir tres campionats de Lliga les temporades 1941-42, 1943-44 i 1946-47 amb la "davantera elèctrica" del València (Epi, Amadeo, Mundo, Asensi i Gorostiza) que "electrocitava" –segons deia la premsa de l'època– els equips rivals. És curiós constatar que mentre la societat valenciana feia servir les cartilles de racionament el València CF vivia el seu millor moment esportiu. Malgrat les dificultats que vivia el país el camp s'omplia cada diumenge. Tot i això, abans es van haver d'arreglar les destrosses que la guerra civil havia produït a l'estadi, i això vingué de la mà del president del club d'aleshores, Luis Casanova. Es van substituir totes les grades de fusta per d'altres de rajoles i es va construir la tribuna que donaria cabuda a 12.000 persones. Al desembre del 1955 es va inaugurar el nou Mes-

talla, considerat aleshores com el segon estadi de futbol més gran de l'estat, tan sols per darrere del Santiago Bernabéu del Reial Madrid. El cost de les obres va voltar els cinquanta milions de pessetes de l'època, xifra que va deixar les arques del club ben buides.

Als anys cinquanta, el País Valencià va emprendre un xicotet creixement econòmic gràcies a l'exportació dels seus productes i a les divises que deixaven els turistes que es torraven a les nostres platges. Al Mestalla els èxits esportius es van oblidar ràpidament i això a pesar de l'arribada de jugadors forans que ben aviat es van convertir en ídols locals durant una dècada acaparada pel Reial Madrid de Di Stefano i el FC Barcelona de Kubala. Quan el club va fer quaranta anys, al març del 1959, aparegué al Mestalla el darrer element de modernitat: la il·luminació elèctrica. Aquell estiu va arribar per jugar al Mestalla un brasiler que semblava un turista però que no ho era: el mític Pelé. El seu equip, el Santos va participar, juntament amb l'equip local i amb l'Inter de Milà, al primer Trofeu Taronja. El València va empatar a quatre gols amb l'equip brasiler i va ser tan fort el marcatge dels jugadors valencianistes a Pelé que el davant brasiler no pogué fer cap gol. Però això no va impedir que el Santos s'emportara el torneig cap al Brasil.

Els anys seixanta, els del *boom* turístic, la industrialització del País valencià, i el festival de la Cançió de Benidorm, van estar marcats pels títols europeus aconseguits pel València en la Copa de Fires, l'equivalent actual a la Copa de la UEFA. Gràcies a les noves estrelles d'aquest València, com Pep Claramunt, Juan Cruz Sol, o Roberto Gil, l'equip va guanyar dos trofeus i va aconseguir un subcampionat, tot en tres temporades seguides.

Mentre al Mestalla arribaven els títols esportius i se celebraven les exhibicions sindicals cada primer de maig, la Universitat de València es convertia en el centre aglutinador i mobilitzador del valencianisme cultural i polític amb Jo-

an Fuster al capdavant. D'aquesta manera el valencianisme s'incorporava al camí de la modernitat més en sintonia amb la nova realitat que l'envoltava.

Els dirigents del València CF també van decidir en els anys seixanta introduir canvis al Mestalla. El més important va ser el canvi de nom. L'estadi passa a dir-se "Luis Casanova" en record de qui va ser president de l'entitat durant divuit anys. Un altre mite del futbol, Alfredo Di Stefano, va arribar a la banqueta del València la temporada 1970-71 i va aconseguir per al club el que ha estat el seu darrer títol en un campionat de Lliga.

Després d'això l'equip no va aixecar el cap fins l'arribada de l'argentí Mario Alberto Kempes, "El Matador", la temporada 1976-1977. L'escriptor Eduardo Galeano, després de veure'l a la final del Mundial de 1978 a l'Argentina, el va definir com "un poltre imparabile que es va lluir galopant, amb el cabell al vent, sobre la gespa nevada de paperets". En la seua primera temporada va fer 24 gols i en la segona quatre més. Acompanyaven Kempes homes com Carrete, Botutbot, Tendillo, Solsona, Saura, o Subirats, que aconseguirien una fita molt important: guanyar, com sempre lluny del Mestalla, un títol europeu, la Recopa d'Europa davant de l'equip anglès de l'Arsenal a l'estadi Heysel de Brussel·les l'any 80.

Anticatalanisme a les grades.

L'arribada de la transició l'any 1975 va convertir el món del futbol en un espill de les tensions polítiques al si de la societat i sobretot de les resistències d'alguns sectors ultrs als nous canvis. La relació entre el Barça i el València exemplifiquen com els elements de l'ultradreta van utilitzar el futbol per combatre la democràcia. La relació entre tots dos clubs va ser durant molts anys modèlica. Durant els anys trenta el secretari general del club, Luis Colina, declarà al diari madrileny *Estampa*: "el Barcelona és l'equip que més influència ha exercit en l'ambient i en el desenvolupament del futbol

A l'esquerra, el líder del Partit Popular José María Aznar i el president de la Generalitat valenciana, Eduardo Zaplana. Aquesta imatge és del míting fet al Mestalla l'any 1995 durant la campanya de les eleccions generals.

valencià i aquest és el millor títol que el gran club català pot presentar-nos per reclamar la nostra gratitud". Durant els seixanta, quan l'equip blau-grana venia al Mestalla, els seus jugadors eren rebuts amb ovacions mentre que el Reial Madrid quasi no aixecava simpaties. Però a final dels setanta, l'anticatalanisme, fomentat per l'ultradreta, es va instal·lar a les grades del Mestalla. El dia 8 de setembre de 1978 es van enfrontar el València i el Barça a l'estadi valencià. Era el segon partit d'aquella temporada, i era especial. Es va guardar un minut de silenci en memòria del porter Ricard Zamora, que havia mort la vespra de la confrontació esportiva. Elements de l'ultradreta de València aixoplugats sota el nom de Grup d'Acció Valencianista (GAV) repartien pamflets a la porta de l'estadi moments abans de començar el partit amb el següent text: "*Valencianos, el partido Valencia-Barcelona es algo más que un partido de futbol. Su trascendencia política nos obliga a ondear nuestra gloriosa senyera con franja azul que ha presidido en el Reino de Valencia nuestros cuarenta años de paz. Ricardo Zamora, un catalán menos. Muera Cataluña. Viva lo Regne Valencian. Arriba España*". Els ànims no es calmaren malgrat la victòria per 2-1 del València i l'autobús del FC Barcelona hagué de ser escoltat per la policia.

La celebració del Mundial a l'es-

tat espanyol l'any 1982 va obligar a remodelar de nou el Mestalla amb un cost d'uns cinc-cents milions de pessetes. S'instal·laren els dos videomarcadors, una rampa d'accés a l'anfiteatre, i es reformà la façana, entre d'altres millores. Canvia l'estadi però no canviaren les lligues per al València. Jugadors com Voro, Arias, Revert, Castellanos o Sempere no pogueren portar cap copa al Mestalla.

La transició entre els vuitanta i els noranta van estar marcada per la recuperació econòmica del club gràcies a la bona gestió de la directiva encapçalada per Arturo Tuzón i per la tornada de l'equip a les competicions europees de la mà de l'entrenador Víctor Espàrrago i posteriorment de l'holandès Guus Hiddink. L'any 1993 l'estadi recuperà el seu antic nom de Mestalla després que el mateix Luis Casanova renuncià a donar nom a l'estadi.

L'any 1995, durant la campanya de les eleccions generals, el Mestalla es va tornar a omplir en un acte polític: més de 50.000 persones, potser seguint l'exemple d'Aznar, hi va aplegar el líder del PP José María Aznar. Un altre president que serà recordat per la ciutat de València és el polèmic Paco Roig, l'artífex de la darrera renovació del Mestalla a l'any 1997.

Ara el vell Mestalla, renovat, aguanta la memòria col·lectiva de generacions de valencians.

Mario Reyes